

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XVII. Quàm prodigiosâ liberalitate Deus seruis suis, maximeq[ue]
Religiosis prouideat tempore neceßitatis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

C A P V T X V I I.

Quàm prodigiosa liberalitate Deus seruis suis, maximeq; Religiosis prouideat, tempore necessitatis?

Dictores, vt lucidis coloribus gratiam addant, eosque faciant eminentiùs clarescere, illos colores iuxta ponunt, qui habent obscuritatem. Ita Deus inimicos suos, in ipsa copia, subinde penuria affligit, vt cura illius & amor tantò fiat illustrior, quando paternè prospicit amicis. Auaris, & voluptuarijs, ventremque magis, quàm Numen curantibus ita minatur. *Decem iugura vinearum facient lagunculam vnã, & triginta modij sementis facient modios tres: Vã qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam, & potandum vsq; ad vespèram, vt vino estuetis. Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respiciitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit.* His etiam in Psalmo prædicitur. *Et famem patientur, vt canes.* Nam, etsi sint diuites, etsi abundant, tamen potest eos diuina vindicta ad incitas redigere; & è Croësis Iros facere. Quin multi, præ avaritia, quò plus habent, minùs audent comedere aut bibere, malunt enim stomachum, quàm loculum inanem circumferre. Quin & illi ipsi, qui in vino & epulis commorantur, nunquam gulam ingluuiemque suam explent. Quò vina plus bibuntur, plus sitiuntur. Hinc helluones, hinc gurgites vocantur; hinc, tanquam canes importuni, semper mensas allatrant alienas, vmbra non conuiuæ; nec focij, sed parasiti; ollares amici, non ad aram, sed ad mensam venire parati.

I.

Isa. 5. 10.

Pf. 58. 7.

Aliter agit cum seruis suis Deus; qui non affliget fame animam iusti. Cui, apud Iob, dicitur: *In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladij. A flagello lingue absconderis, & non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate & fame ridebis, & bestias terre non formidabis.* Hoc est, quod dicitur: *Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis, qui sperant super misericordia eius. Vt eruat a morte animas eorum: & alat eos in fame.* Ac rursus: *Novit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in aeternum erit.* Non confunduntur.

II.

Prou. 10. 3.

Iob. 5. 20.

Pf. 32. 18.

Pf. 36. 18.

confunduntur.

confundentur in tempore malo, & in diebus malis saturabuntur, quia peccatores peribunt. Non enim in Domino, sed in Mundo spem suam ponunt; qui autem de Dei providentia & bonitate sentiunt, quod oportet, haudquaquam ambigunt, vitam sustentationemque suam multò magis curari à Deo, quàm à seipsis.

III. Quod sanè SS. PP. luculentè docuerunt. Non potest, inquit S. Augustinus, *quotidianus cibus deesse iusto, cum scriptum sit: Non occidit Dominus fame animam iusti. Et iterum: Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quarens panem: Et iterum: quarentibus regnum Dei, & iustitiam eius omnia promittit apponi, & cum sint Dei omnia, habenti Deum, nihil deerit, si DEVS ipse non desit. Sic Danieli in leonum lacu, iussu regis, incluso, prandium diuinitus procuratur, & inter feras esurientes homo Dei pascitur. Sic alitur Elias in fuga, cornis ministrantibus & volucris cibum apportantibus in persecutione nutritur. Elisæus quoque, tempore famis, nonne filijs Prophetarum & pulmentum dedit, & amaritudinem magnam in magnam dulcedinem conuertit? Neq; pulmentum tantum, sed & panes. Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, frumentum nouum in pera sua. At ille dixit: Da populo, vt comedat. Responditq; ei minister eius: Quantum est hoc; vt apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo, vt comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, & supererit. Posuit itaq; coram eis; qui comederunt, & superfuit, iuxta verbum Domini. Imago hæc & adumbratio fuit Christi, ad eundem modum, quinque panibus hordeaceis quinq; virorum millia, in deserto, pasturi; & pasturi ita, vt duodecim cophini superessent, & tantò plus restaret, quantò plus ademisset. Elisæo in pera allatum est frumentum; Christus discipulos suos, sine sacco & pera misit, & nihil illis defuit. Quare etiam de imitatore Christi & Apostolorum ait D. Ambrosius: Fide iustus putet sibi, quò minus ea requirat, eò magis panem suppetere. Curat enim Deus magis, qui Deum curant magis; & pullatis vestibus album panem pinxit, vt in prouerbio est. Quanquam enim Dei seruis carnis curam non habentibus, sed ieiunio atque abstinentiæ deditis faciliùs satisfiat; cum pomo, nucibus palmarum, pistaceisue satiantur, aut cum ex iure hesternò panem atrum edunt: tamen diuina manus, cum nec ista suppetunt, mirificè eis succurrit. Proderit, benignum hunc Dei morem in exemplis docere.*

Agmen

S. August. de
orat. Domi-
nic.
Prou. 10.
Psal. 36.
Luc. 12.

4. Reg. 4. 38.

Ioan. 6. 11.

4 Reg 4. 42.
Luc. 22. 35.

Agmen ducat antiquissimus & sanctissimus Benedictus, de quo D. Gregorius ita scribit: *Alio quoque tempore in eadem Campania regione, fames incuberat, magnaque omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque, in Benedicti monasterio, triticum deerat: Panes vero penè omnes consumti fuerant, ut non plus, quam quingenti, ad refectio- nis horam, fratribus, inueniri potuissent. Cumque, eos venerabilis pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursum promissione subleuare, dicens: Quare de panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est: sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinae modij ante fores cella in saccis inuenta sunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentibus, transmississet, nunc usque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes didicerunt iam de abundantia nec in egestate dubitare. Hæc D. Gregorius, qui infra aliud his verbis subiungit.*

I V.
S. Greg. l. 2.
dial. c. 32.

Eo quoque tempore, quo alimentorum inopia Campaniam graui- ter affligebat, vir Dei diuersis indigentibus monasterij sui cuncta tribue- rat, ut penè nihil in cellarario, nisi parum quid olei, in vitreo vase, rema- neret. Tunc quidam subdiaconus, Agapitus nomine, aduenit, magno- perè postulans, ut sibi aliquantulum olei dari debuisset. Vir autem Do- mini, qui cuncta decreuerat in terra tribuere, ut in cælo omnia reser- uaret, hoc ipsum parum, quod remanserat olei, iussu petenti dari. Mo- nachus verò, qui cellarium tenebat, audiuit quidem iubentis verba, sed implere distulit. Cumque, post paululum, si id, quod iusserat, datum esset, inquireret, respondit monachus, se minime dedisse: quia si illud ei tri- bueret, omnino nihil fratribus remaneret. Tunc vir Dei alijs præcepit, ut hoc ipsum vas vitreum, in quo parum olei remansisse videbatur, per fenestram proicerent, ne in cella aliquid, per inobedientiam, remane- ret. Factumque est; sub fenestrâ autem eadem ingens præcipitium pa- tebat: saxorum molibus asperum. Proiectum itaque vas vitreum, venit in saxis, sed sic mansit incolume, ac si proiectum minime fuisset, ita ut neque, frangi, neque, oleum effundi potuisset. Quod vir Dei præcepit leuari, atque, ut erat integrum petenti tribui. Tunc collectis fratribus inobedien- tem Monachum de infidelitate suâ & superbia coram omnibus incre- pauit. Quâ increpatione completâ, sese cum eisdem fratribus in oratio- nem dedit. In eo autem loco, ubi cum fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium coopertum. Cumque, sanctus vir in oratione persisteret, cæ- pit operimentum eiusdem doli oleo excrecente subleuari. Quo com-

V.
Ibid. c. 39.

moto atq; subleuato, oleum, quod excreuerat, ora dolij transiens, pauimentum loci in quo incubuerat, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus vt aspexit, protinus orationem compleuit, atq; in pauimentum oleum defuere cessauit. Tunc diffidentem inobedientemque fratrem laetiùs admonuit, vt fidem habere disceret & humilitatem. Idem verò frater salubriter correptus erubuit, quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Dei, quam admonitione intimauerat, miraculis ostendebat: nec erat iam, vt quisquam de eius promissionibus dubitare posset: qui in vno eodemque momento, pro vitreo vase penè vacuo, plenum oleo dolium reddidisset.

VI.
Luc. 6. 38.

Aristophan.
in Auibus.

Matt. 19. 29.

Discant hinc malè prouidi, immo maledicti avaritiæ ministri, quàm verum sit illud: *date, & dabitur vobis*: discant inde acquirere, vnde se putant perdere; nec, quæ dominorum benigna liberalitas iubet distribui pauperibus, ea vel in dominorum commodum, vel, quod deterius est, in suum marsupium referunt. Optimus modus accipiendi est, Dei amore, dare: dū sic minuuntur opes, augentur. Inscitia igitur, immo impietas est, dicere illud, quod apud Aristophanem legitur: *Oleum non est in lecytho*, aut decerpere aliquid, vel totum recondere, quod in templorū & egenorum vsus à Dominis est destinatum. Fraudem hi faciunt, Dominis suis, quos, dum micam, dum guttam, dum exiguas opes comparcent, opibus maioribus spoliant. Imò tam imperiti sunt œconomi, vt dum scrupulosissimè quærunt heros, principēsque suos locupletare, eosdem ad summas angustias redigant de pauperentque. Si enim Deus *centuplum*, etiam in hac vita, promittit, an non, dum vnum florenum iussi in pauperes expendere, eum Domino suo inexpensum asseruant, eidem centum alios furantur? Et tamen, prò dolor, quid iam frequentius fit in Mundo, qui plenus est, eiusmodi fatuis, quid dico, fatuis? atheis Politicis arca-rijs, & thesaurarijs, quorum tota prudentia œconomica in eo consistit, vt nihil dispensent, vt Ecclesiæ Ecclesiasticisque sua accidant, demant, inuertant fauores, gratiam, dona Principum. Nempe huc ventum est rerum, hæc nunc industria censetur, vt bonum temporale, Politicumque, passim bono spirituali & Ecclesiastico anteponatur. Sic virtus it post aurum; sic anima seruit carni; sic religio subijcitur avaritiæ; sic cœlum terris, immo ipse Deus Mundo cogitur famulari. An non tales athei? an nò sacrilegi? an non desperati? an non fures? an non ea restituere omnibus

nibus pauperibus obstringuntur, quæ, ne pauperes à dominis donata acciperent, impediuerunt? Quàm longè præstaret, cum D. Benedicto, has vitreas opes omnes, per fenestram, aut in mare Creticum proijcere; immo spargere in pauperes. Profectò sic nõ frangerentur, sic in aeterna tabernacula portarentur. Sic dominos suos demum verè opulentarent. Hæc esset vera fidelitas, talis quæstor quæstum faceret essetque verè *fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.* Qui autem hæc non credit, non facit; & qui non facit, non credit, vt proinde, cum iam rotæ scholæ sint talia dicentium, & facientium, hæc ipsa tempora esse Antichristi videantur, quibus se Christus dixit, *fidem non inuenturum in terris.*

Luc. 16.9.

Matt. 24.25.

Luc 18.8.

Alia fide imbutus fuit D. Benedictus, ceterique Religiosorum conditores, qui crediderunt, Dei bonitatem esse tam bonam, vt nulla se sinat liberalitate superari. Itaque Religionem ingressi omnia, Christi amore, dimiserunt, Christum sibi peculiaribus studijs obstringentes, vt ipse quoque peculiarem eorum curam susciperet. In D. Dominici vita legimus, recente adhuc ordine, cum alumnos suos, Christi more, binos, ad pœnitentiam prædicandam, in varia loca ablegasse. Contigit aliquando, vt horum duo, vsque ad horam nonam diei, hoc est, vsque ad vesperam, absque cibo, fame atque itinere fatigati, inter se mœstis animis consultarent, vndenam, aut quid, ad corpora curanda, in regione ignota, apud ignotos pauperesque sperare possent? Ita sollicitis & nutantibus repente superuenit vir statura procerus, forma honesta & eleganti, sed habitu peregrino, qui illorum infirmam & modicam fidem vultuosius & sermone seueriore accusans. Potuistis, inquit, credere Deo, vt eius causâ Mundum relinqueretis, nunc autem credere non potestis, illi curam esse de vobis? *qui dat inmentis escam ipsorum?* Non sinet filios fame emori: quod vos ipsi hodie abunde experiemini. His acriter dictis, videri desijt (cœlestis quippe Genius erat) fiduciâ magnâ in animis eorum relictâ. Prosequuntur igitur viam, & in pagum proximum, eumque haud magnum aut nobilem declinant; ingrediuntur in templû, orant; orantes loci sacerdos comiter inuitat, domumque suam vt visant, rogat. Dum eunt, obuius miles, suos vult esse conuiuas. Oritur pium certamen. Negat se id passurum sacerdos, sibi iam condixisse dictitans; se iure esse priorem. Miles, contra ius, vim ostendit;

VII.

Pl. 146.9.

dit; &, iniecta manu, innocentem facere rapinam laborat. Hac controuersia diu agitata, superuenit diuina prouidentia dirigente. Oppidi Dominus, litemque dirimit, ductis in suam domum, lautèque habitis & Religiosis, & milite, & sacerdote. O quàm rara hæc lis est, quantò potiùs nunc homines auari, eiuscemodi hospites solent à se ad alios deriuare, quàm, exemplo Abrahæ, obuiam procurrare, atque ad se trahere! quoties, negant se esse domi, cum tales aduenæ fores pultant? Neque idcirco diffidendum, quia nouit Deus, in cuius manu sunt corda hominum, etiam deparcos Eucliones, ad succurrendum suis, commouere. Quod eò illustrius est opus; quemadmodum & mirabilius est, è pumice, quàm è fonte, aquam elicere.

VIII.

Pf. 54. 23.

De D. Francisco scribitur, cum, quoties suos aliò mandaret, nullum illis aliud viaticum dare consueuisse, quàm illud Psalmi: *Iacta super Dominum cogitatum tuum, & ipse te enutriet*: cuius versiculi fides, instar omnis peculij erat. Accidit, vt duobus ab eo peregrinatum missis, diemque iam ferè totum via inediaque confectis, vires deficerent, quin vt & stipe ostiatim flagitata, nihil à quopiam mortalium porrigeretur. Quàm pronum est, tali tempore, homines fieri subtristes & impatientes? Quàm facile sollicitudo futuri & præsens inopia confidentiam labefactat? Et tamen, in his ipsis viris, pusillanimitatem Deus censuit castigandam. Misit igitur ex astris adolescentem ipsis astris formosiorum, qui, interrogatà causâ, ob quàm adeò deiecti animis essent, binos eis panes exhibuit; quibus dum illi assidentes humi suauissimè vescerentur, cæpit eos asperis verbis castigare: *Homines*, inquit, *modicæ fidei, cur diuina cura iam diffidebatis? Non vobis in mentem veniebat verborum illorum Prophete, quæ tam sæpe vobis S. Pater vester inculcauit; Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet, cum eius videlicet bonitas ne bestijs quidem agri desit? Quamobrem hoc scitote, nullam ob aliam causam distulisse Dominum opem suam, nisi vt fame ipsa diffidentiam vestram puniret.* Dixit hæc, & complura alia talia; vbi loqui cessauit, cessauit pariter etiam conspici. Satis illi fuit, cum corpore mentem etiam illorum pauisse. Nos quoque inde pascamur, neque statim animis concidamus, si non illico manna è cælo cadit, aut è nubibus nobis aduolant coturnices.

Pf. 102. 13.

Illo nos solemur, illud identidem animo voluamus: *Quo modo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse*

ipse cognouit frumentum nostrum. Scit ergo nos indigere; & tanquam pater, non sinit indigere, ad desperationem. Miseretur, ut Pater; iuuat ut Dominus; præuenit, ut Deus.

Narrat è Cyrillo Baronius, An. Seruatoris 513. in Laura, monachis sub Saba degentibus adeò aliquando victui necessaria defuisse, ut ne quidem panis suppeteret Missæ sacrificio peragendo. Is, qui penum ex officio curabat, monuit Sabam, imminere diem Dominicum, neque præsto esse panem, qui posset in Christi corpus consecrari. Nihil ea inopia Sabam turbauit; iussit insuper sacra fidenter & sperari, & apparari. *Est fidelis*, inquit, *qui iubet crastinum manere liberum à sollicitudine, quod attinet ad usum corporis.* Nondum aduenerat Dominicus dies, & ecce adsunt quidam facie incogniti equisones, cum triginta iumentorum onere. Onus autem erat frumentum vinum, oleum, & alia monachis idonea ad alimentum; adeò copiosè congesta, ut Laura capere vix posset. His illatis, anxio monitori suo dixit Sabas: *Quid ais Sacrumne dimitemus ministerium?* Qua voce ita perculit diffidentis animum, ut in genua procumbens exiguæ suæ erga Deum confidentiæ veniam, cum lachrymis, flagitaret. Igitur & tu, Lector, *quid in te stas, & non stas? Projice te in eum; noli metuere, non te subtrahet, ut cadas, aut fame pereas.* Quoties expertus es illius opem, cum non videres, unde iuari posses? Ne igitur imposturum diffidas, quia experientiâ sperare didicisti.

De sanctissimo nostri ordinis Fundatore Ignatio Loiola, in vita eius hæc scribit Ribadeneira. *Atq; in hac firmissima in Deum spe, pecuniæq; desipientia, Ignatij altitudo animi multum excellit. Erat enim voluntate, req; pauperrimus: animo, Deiq; fiducia opulentissimus. Quapropter nullum qui ad institutum nostrum aptus, vocatusq; à Deo videretur, à Societate vnquam exclusit, propter nostrarum rerum tenuitatem. Illudq; frequenter vsurpabat, nos quidem Deo seruamus: ille certissimè reget nos, & nihil nobis deerit. Iactemus cogitatum nostrum in Dominum, & ille nos enutriet. Speremus in Domino, & faciamus bonitatem, & pascemur in diuitijs eius. Et cum quidam non ex externis modo, sed etiam ex domesticis vehementer mirarentur, qua fretus spe, tam multos Ignatius nullis certis redditibus fultus Rome haberet, quibus alendis magne facultates vix sufficerent, idq; familiariter ex ipso quererent: an nescitis (inquit) quantas vires spes in Deum habeat? vel ignoratis, parum illi esse loci, ubi omnia abunde suppetant?*

IX.

Baron. t.6.
An. 513. &
Cyrill. in vi-
ta Sabæ, a-
pud Sur. 5.
Decemb.
Matth. 6.

S. Augustin.
lib. 8. Con-
fess. c. 11.

X.

Petr. Riba-
den. l. 5. vitæ
S. Ignatij. c.
9.

tant? Quae explorata si essent, & manu tenerentur, ubi nostra esset in Deum spes? spes enim quae videtur, non est spes. Nam quod quis videt, non sperat. Atque ita sanè euenit sapissime, ut nostra paupertas ex spe contra spem sustentaretur: cuius rei multa sunt, eaque clarissima exempla, quae si persequi omnia velim, longus nimis sim, pauca tantum subiciam, ex quibus similia intelligantur. Quo tempore bellum inter Paulum IIII. Pont. Max. & Philippum Regem Catholicum gestum est, magna erat in vrbe annona caritas, & domi nostrae rerum omnium penuria: itaque nonnulli ex nostris suadebant Ignatio, ut familiam suam, quae Romae erat, diuideret, & partem nostrorum ad alia collegia, ubi commodius alii possent, amandaret. Ignatius verò, hoc ipso tempore, Antonium Labacum Architectum apprime nobilem atque excellentem, qui filium habebat in Societate, ad se accersiri iubet, cum eo, de solo eligendo ac designando, & duobus Collegijs Romano & Germanico edificandis, agit diligenter, iubet uti formam, exemplarque delineet, rationes sumptuum subducatur, ac rem totam perscribat. Atque hoc facto declarauit Ignatius, illa Dei opera altissimis fixa esse radicibus, & supra eam petram esse fundatam, quae neque imbrium vi, neque fluminum exundatione, & concursu obrui possunt, neque ventorum impetu labefactari. Post exempla subiecta, quae supra retulimus, sic pergit. Quotidiana experientia Ignatius confirmator, & in dies singulari in Deum spe erectior euadebat, cum tot argumentis disceret, se, suorumque illi curae esse: & ubi maiores rerum ad vitam necessariorum angustiae timeri poterant, ibi diuinam prouidentiam largius omnia suppeditare, & benignius sibi praesto esse. Illud praeterea, quod fuit maxime insigne, & Romae nostris omnibus vulgatissimum, addendum puto, Anno salutis nostrae 1555. 16. Septemb. Ioannes Polancus pecuniam ad sumptus collegij Romani necessarios, neque mutuum, neque faeneratitiam, nec ulla alia ratione diligentissime conquistam inuenerat. Rem ad Ignatium placidissime detulit. Ille verò in cubiculum se abdedit, orationi se dedit. Deum precatus est, ut praesenti subueniret inopia. Post orationem Iacobum Laynem, Christophorum Madridium, ipsum denique Polancum ad se vocat, ipsis, quid a Polanco acceperit, exponit, sequens rem totam Deo commendasse ait, & se quidem neque prophetam esse, neque filium prophetarum, sed tamen pro certo habere, Deum rebus prouidentissime consulturum. Et ad Polancum conuersus: Tu (inquit) Polance, in sex proximos menses Collegij res curato, & illi sumptus necessarios suppeditato, ego te istarum rerum cura postea liberabo. Permirum fuit eo ipso die,

die, qui tamen iam vergebat in occasum, duobus ex locis, ab hominibus nostra inopia, atq; difficultatis ignavis, sponte pecunia missa est, qua ex illis tunc angustijs exire licuit. Profectus sum ego Octobr. mense proximo in Germaniam inferiorem, & mense Martio in sequentis anni 1556. cum sex mensium spatium ab Ignatio definitum, aut effluxisse iam, aut appetere videretur, Romam ad Martinum Olavium scripsi, me ut de rei exitu faceret certior. Ille verò rescripsit, pridie eius diei, quam à me literas accepisset, magnam pecunia summam, elemosyna nomine, Romam nostris allatam æs alienum penè dissolutum, Polancum illa anxia rerum necessariatum cura liberatum, solutiore animo esse, res omnes fluere, & supra opinionem omnium, quàm unquam antea copiosius abundare. Itaq; verba Ignaty reipsa & felicissimo successu ad eò esse comprobata, ut ipse maiora miracula non requireret ad habendam fidem Ignatio: sed cœleste tantum lumen, quo illustratus mentis oculis videret, quæ corporeis oculis cernebat. Hæc de S. Ignatio Ribadeneira, complurâque, eodem loco, commemorat illustrissima fiduciæ eius erga Deum exempla, quæ omnia repetere, prolixum esset. Est in manibus author. Ad alios, & alia propero prodigijs plena & documentis.

Fons quidam perennis miraculorum erat Franciscus de Paula, per quem, & in quo, cum monasteria ædificaret, diuinam suam protectionem illustrissimè Superi ostenderunt. Superant fidem humanam, inquit vitæ illius scriptor, quæ Angelorum haud dubiè ministerio in Paulani conuentus fabrica visa sunt miracula, nihil illis aut frequentius, aut incredibilius, nam onera grauia facili negotio, virtute diuina traherentur & uehebantur frequentissime, & collis vicinus, qui Dormitorio extruendo officiebat, ad nutum sublatus est in alium locum; alius verò qui imminebat, factò crucis signo, medio in aère suspenditur, & verbo eius sistitur, fons solo erumpit ad operarum usum commodiorem. Calx non sine miraculo effossa terra producit. Fornacem frequentius succensam, in qua calx decoquebatur, illæsus ingreditur, & egreditur, ut periculo quod ingruerat paupertati tanti viri, sese opponeret innocentia & sanctimonia. In huius porrò miraculi, quod vulgatissimum est, monumentum, eò loci visitur sacellam, illincq; tellus educitur, è qua vasa opere sigulino composita per vniuersum orbem deferuntur, ad febrium aliorumq; morborum presentissimam medelam. Nec vno, aut altero tantum exemplo compertum habemus ignis erga Francisci castimoniam obsequia. Nam titiones extinctos accendit,

XI.

Franciscus
Victor. in vi
ta & mirac
S. Francisci.
à Paula. c. 6.
lib. 1.

cēdit, cibos sine igne excoxit, manus in ollas & lecytos olei feruentis illasus immisit, lapides calcineos candentes e fornace eduxit, lateres & saxa in ignem iniecta & calore rubentia, e faco in vas, in quo infirmus lauandus erat, balneumq, satis distans loco, instar rosarum, gestauit, nudis pedibus ignem periculosè spineta inuadentem compressit & extinxit, nudis etiam manibus, plantisq, succensus prunas protriuit, lampadesq, ac cereos sine lumine accendit. Calum e fornace candentem manibus illasus eduxit, & conrectauit. Accidit aliquando ut faber ferrarius B. Francisco quicquid ferri ad Conuentus fabricam desideraretur, polliceretur, dummodo carbonem subministraret. Conuentione istiusmodi habità, lignorum struem in fossa profunda occludit igne supposito. Cum autem ignis superpositum aggerem inuaderet, accurrat Franciscus, & pedibus nudis flammam erumpentes reiundit, donec vnus e Fratribus terram detulisset, qua hiatus oppleretur. Narrabo aliud factum. Quidam ex operariis ficus furto sustulerat. Coniectabant pleriq, vnumquempiam ex omnibus. Negabat ille acriter. At Franciscus tot repetitis mendacijs offensus, imperat ollam feruentem adferri, in quam nudus brachium primum immisit, deinde Latomo, quem coniectabat furem, dixit, fili si furti non es reus, polliceor, te diuina ope manum tuam ex aqua, quemadmodum ego ipse, educturum in tua innocentia experimentum. Verum ille male facti conscientia tactus, non est ausus eiusmodi periculum facere, maluitq, furtiuum obsonium profiteri.

XII.
Idē author
Lib. 2. c. 1.
Eod. lib. c. 4.

Maiora adhuc recensentur infra, quæ Paterni, in ciuitate Calabriae, gesta sunt, dum altera fabrica, construeretur. E quibus sufficit ea, quæ huc spectant, apponere. Quid memorem? inquit author, quoties suos operarios dapibus celestibus, & non alia ratione, quam Angelorum ministerio comparatis, aut miraculo multiplicatis aluit? Sanè quidem processus ad canonizationem Neocastrensis meminit Angeli missi à Christo IESV ad S. Franciscum, ut deferret frustum panis, & vini amphoram, quibus reficerentur conducti ad ligna in quodam monte comparanda, operarij. Verum quod in eo miraculo omnibus omnium oculis, & sensibus subiectum est, inuisibili angelorum ope perpetratum credimus, in ijs quæ subijciuntur exemplis. Nam primo omnium, ter mille viros, aut mulieres, qui Paternum visendi Thaumaturgi gratia confluxerant, vnico panis cophino, atq, vini amphora ad satietatem refecit: cum tamen postea idem cophinus, eademq, amphora intacta remanerent. Altera autem die, cum quendam ex fabris ostendisset proferens ficum vnã (quanquam alij restim ficuum dixerunt) insit.

infiti. Putasne me tibi & socijs tuis, ex hac ficu partem aliquam dare posse? cui iste ratu id impossibile factu, subridens: at mi Pater, inquit, si totam distribuere, quid tibi cedit? Respondit S. vir, gratia DEI, Charissime, que non deest inquirentibus eum toto mentis affectu. Igitur ficum istam viginti operarijs diuisit, cum ea singulorum admiratione, ut omnibus abunde satiatis, ficus prae manibus superesset. Idem narratur de trecentis hominibus, qui operam nauabant aqua ductui Conuentus excouando, paucis ficibus ita refectis, ut superessent. Præterea viginti numero fabros lignarios, quos cedendis in silua lignis addixerat, vno pane, viniq, amphora totam diem aluit, præter omnium expectationem, qui antequam è Conuentu migrarent, conquesti fuerant, quod parca nimirum singulorum educationi prospectum fuisset. Ad hoc memorandum est, quod in litteris Vincentij Carafa Comitit ad Leonem X. atq, alibi consignatum est, innumerabili hominum concursu confluyente, è cophino panis intacto, & vini cado inexhausto omnes comedis & bibisse. Erátq, istud miraculi genus valde familiare S. Patri Thaumaturgo: Nam de eodem vini dolio, à mense Aprili, ad mensem Septembris, ab omnibus operarijs, & innumeris, qui Paternum confluebant, potatum est. Fabarum item parua mensura per multos menses non deficit, vinum, lactuca, & frustulum panis multiplicantur, cistula pomorum oblata à paupercula ducentis hominibus ita diuisa est, ut singulis pomum vnum cederet. Deniq, in apparatus mensa Guilermo Oecono, & Prefecto domus Illustrissima D. Marchionisse de Polixena, nec piscis miraculo expiscatus, nec panis, nec vinum à comedentibus minui visa sunt. plurag, alia ex altis ad canonizationem colligere est, que noster scribendi stylus contra hui breuitatis desiderio. Hæc de S. Francisco Paulino.

Aliquando autem Christus, pane, aliquando vino; aliquando sua manu, suos pascit, aliquando aliena. Nota etiam in pueros est S. Othmari laguncula. De S. Felice Nolano à Ribadea neira hæc memorantur. Postquam (sicut olim D. Petrus ex Herodiano carcere) ab Angelo è vinculis eductus ad montem peruenit, in quo S. Maximus Nolæ, in Campania, Episcopus, vitatis persecutoribus, fame confectus frigoreque rigens in niuoso solo iacens mortuo, quàm viuo, similior, vix spirabat; illico super eum se, Prophetæ instar, iaciens manus manibus, pedibusq; pedes, & os ori cōposuit, ut rigentia membra calore pariter corporis foueret & charitatis. Tamdiu ita iacuit, donec & ipse algeret: neque tamen se aliquid proficere vidit. Itaque in preces & genua-

XIII.
Petr. Ribad.
14. Ianuarij.

X se ere-

Matth. 7. 15.

se erexit, Deumque incensissima oratione etiam atque etiam rogavit, ut extremè affecto seni succurreret. Vide mihi vim precum, & virtutem prouidentis Dei. *Nuncquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?* dixit Christus, naturæ indolem ingeniumque declarans. Atqui hîc Felix, pro Maximo, Deum precatus, de vicino rubo, pictissimè liuentem conspexit pendere vuam. Eam igitur, quasi demissum cœlo munus, carpens digitali prælo domuit expressumque ori senis mustum instillauit. Quàm primùm semianimis Præsul ætherio depromptum cado falernum libauit, vimque eius in venas admisit, velut à morte reuocatus, aut alto experrectus sopore, cœpit grauatos diu oculos aperire, Numinisque benignitatem rediuiua voce laudare. Nec minor fuit in ipsum etiã Felicem Numinis prouidentia. Siquidem postquam Nolam nouus Æneas Maximum, tanquam Patrem suum, incedere pedibus non valentem, humeris susceptum reportauit, paulò post, noua orta est tempestas. Quærebatur tum ab Imperatoris milite Felix, tanquam caput Christianorum; neque in medio foro agnoscebatur, postquam ipse de seipso interrogatus, dixit: *Sibi Felicem de facie notum non esse* (vsque adedò nunquam in speculo se viderat) eoque dicto sese captantium è manibus subduxit. Ut etiam ex oculis sese eorum subduceret, latebras circumspexit. Prope erant parietinæ, ibi inter rudera sese viuum cogitabat sepelire. Instabat fugienti miles, qui intellexerat, eum ipsum esse Felicem, qui cum in foro fuerat collocutus. Instantem vbi vidit, inuocata diuina ope, non tam in latibulum, quàm in patentem locum intrauit. Cœlesti opus erat clypeo. Mox igitur adedò densa aranearum tela diuinitus ei asylo est prætexta, ut sequi non posset crudelitas, quò se innocentia recepisset. Quis enim sibi persuaderet, opus tam citò creuisse aranearum? Pulcherrimè S. Paulinus ait:

Sic vbi Christus adest nobis, & aranea muro est,

Aut cui Christus abest, & murus aranea fiet.

Multi enim, intra firmissimarum urbium mœnia, non sunt tuti: Felicem opera aranearum & tenuissimæ telæ defenderunt, sub quibus ytique securiùs, quàm alij sub Orci galea, Dei seruus latitauit. Felix vbi delusos spe sua venaticos canes animaduertit, ad Deum conuersus,

conuersus, *Et si, inquit, ambulauero in medio umbrae mortis, non timebo mala. quoniam tu mecum es; indeq̄,* vt S. Paulinus refert, *parietinas interiores ingressus, solidum illic semestre delituit, nulli mortaliū visus cognitusue.* Gregorius Turonensis, ait, eum toto trimestri inibi delituisse. At quis tam strenuum militem, tam pium Presbyterum, toto illo temporis interuallo aluit? Audi miram prouidentiam. In proximo habitabat mulier admodum addicta Deo, quæ Felicis ibi latitantis prorsus ignara, non secus, ac si conscia foret, eodem, quo sanctus erat loco, (quem suum esse penum putabat) in excessu mentis, esculenta vernis suis destinata collocabat. Quodque mirabile erat, semper ponendorum esculentorum memor, recipiendorum semper immemor fiebat. Ita totius ignara miraculi Felicis nutrix ignotum alumnum sustentauit. Quem, ne potus deficeret, licet sudum cœlum imbres suspendisset, & solum siccitate aruisset, Deus, æthere lactante, refecit. Siquidem adeo vberem de cœlo rorem in veterem, quæ forte, immo consilio Altissimi, ponè aderat, testam depluit, vt omnem illo sitis ardorem temperaret. Nemo de clypeo, nemo de cibo, nemo de potu sollicitus sit. Nouit Deus seruos suos areanarum telâ clypeare; nouit pascere cibus in alium vsus præparatis, sicut Daniele alterius Prophetæ messorumque pulmento; nouit rorem in nectar vertere; dummodo illius nos curæ permittamus, neque, contra præcepta eius, de rebus caducis, vsque ad desperationem, solliciti simus.

Neq; arbitrandum est, solis eam viris à Deo potestatem factam. Refert Ioan. Brugmannus, de S. Lydwina virgine, quæ in comitatu Hollandiæ, oppido Schiedamensi, æquè mirè egit, ac passa est, eam erga indigentes maximè fuisse liberalem, quos, si poterat, vel coctis, vel crudis iuuabat cibus; si non poterat, benignitate verborum solabatur. *Nouerat pauperum nomina, & habitacula; & quamuis iaceret in tenebris, omnia intueri, omnia distinctè cognoscere videbatur, perinde ac si versaretur inter homines. In pauperum vsus iussit, hyeme, sale aspergi carnes, salitas cum pisces coctas illis transmittibat. Contigit aliquando, vt cum vicinis diuidenda vacca quarta pars ei cederet ad alendos pauperes. Ex ea cum ministræ eius quandam portionem cum pisces coxissent, & triginta domibus inde ad saturitatem distribuissent, quidam ait Lydwina: quemadmodum iussisti, triginta pauperum domibus de carnibus & pisces tuis ad saturitatem*

Psal. 22. 4.

Greg. Turonens. l. 1. de mirac. cap. 104.

XIV.

Ioan. Brugmann. & ex eo Surius tom. 7. 12. April. part. 2. cap. 2.

tem dedimus, & tamen nihil in olla diminutum videtur. E vestigio illa respondit: Non pro meis meritis, sed pro sua bonitate id fecit Deus. An non ille dixit, date, & dabitur vobis? Comederunt sane ex illis carnibus domestici eius, comederunt aduentantes peregrini, omnes admiratione permoti, manum Domini adesse fatebantur, quae olim vidua farinulam conseruârat. Porro etiam diuites, prae deuotione, petebant interdum mitti sibi de buccellis virginis nostra. Illos verò pauperes ante omnes secreto fouere & pascere studebat, quos ex opulentis nouerat ad inopiam redactos, & verecundia à petendis elemosynis cohiberi. Mendicabat autem etiam ipsa, si deessent carnes, quibus inopes reficeret. Orauit quandoque virum piûm, ut si haberet armum porci coctum, mitteret sibi pauperibus impertiendum. Fecit ille, & mox sensu quàm sit grata Deo manus porrecta ad dandum. Vt enim ipse fassus est, cum paulo post coniecisset oculos eò, unde iulerat armum, vidit alium longè maiorem suspensum. Sciscitatur ex familia, num quis eum suspenderit. Negant omnes: agnoscit donum Dei, sit erga virginem nostram deuotior, sit magis pauperes liberalior. Mulier quadam caduco laborans morbo, saepe in plateis corruerat. Accidit autem, ut magno spiritus angore correpta, in domunculam Lydvvina miraret, potumque sibi dari posceret. Lydvvina tum nihil cogitans de exiguo vino, quod supererat, cum sola esset, aquam monstrauit foemina, quodam vasculo contentam. Illa totam exhauserat, sed sitis extincta non est. Ardet misera, plusque sibi dari petit. Tum Lydvvina recordata vini, digito ostendit; atque illa totum bibit: rursusque instat pro potu. Sed cum nihil liquoris haberet virgo, dedit ei nummum quendam, ut illo sibi potum emeret; quem illa hilariter accipiens, abscessit. Deinde febribus Lydvvinam corripientibus, orat patrem, ut pauxillum vini porrigat, quo labia aurentia tingantur. non enim meminit tunc foeminam morbidam vinum omne epotasse. Porrigit pater poculum filia, unde illa mulier biberat, & ecce, plenum est optimo vino, diuinitus in illud infuso. Stupet virgo, sentiens nullum se melius bibisse vinum, nec tamen patri indicat, unde sit, licet & ille stupens admiraretur, neque colorem, neque saporem eius unquam perire. Tandem cum in vasculo, longo tempore, durasset, cuiusdam foemina incuria effusum est. Per id tempus adhuc parcissime vino utebatur Lydvvina: itaque doluit illud effusum, quod nunquam habuisset sibi accommodatius vinum. Cum enim alia vina sine aqua admixtione bibere non posset, hoc solum purum bibit. Obseruet hic lector humanitatem sanctae Virginis, quae è suo poculo inssit foeminam morbo comitiali vexatam biberet, Cum

re. Cum frater eius *Vilhelmus* excessisset è viuis, multo ere alieno ob-
 strictus, filij eius in magnam inciderunt calamitatem, quam humani-
 tatis euadere vix possent. Tum *Lydvina* illorum miserta, quadam cli-
 nodia sua distraxit octo libris eius regionis. Dedit autem negotium *Ni-*
colao cognato suo, ut is è crumena, in quam nummos omnes condide-
 rat, satisfaceret creditoribus. Fecit ille, ut iussus erat, & cum omni-
 bus esset factum satis, quod reliquum fuit pecuniæ in crumena, ter co-
 ram *Lydvina* numeratum est, & tantundem inuentum est, quantum
 illa primò imposuerat. Illa verò prohibuit, ne cuiquam id indicaretur,
 crumenamq; illam *Domini IESV* voluit crumenam deinceps appellari.
 Atq; ex illa & ipsa expendebat in pauperes es liberaliter, & *Domini*
IESVS abundè infundebat. Quibusdam specialibus amicis aliquan-
 do ex ea percunctantibus, quantum ex illa crumena post obitum fratris
 sui *Vilhelmi* distribuisset, sic respondit: Quandoquidem video non
 latere vos donum Dei, pro certo confirmo, me de illis octo libris plus quàm
 quadraginta libras in pauperes erogasse, præter eas, quibus dissolui es
 alienum fratris mei. Sex annis ante obitum virginis multis modis ex ea
 pecunià datum est pauperibus, & illa rursus diuinitus aucta. Post de-
 cessum virginis, dimidia pars pecunià in eadè crumena reperta est. Qui-
 dam etiam eius aurei nummi coram tribus fide dignis viris numerati, il-
 lis stupentibus, visibiliter aucti fuere.

Ut famelicis prouidet, sic sitientibus clamat Deus: Om-
 nes sitientes venite ad aquas. Nam & è petra eijcere aquas ictu vir-
 gæ potest; (& è nubibus, panem in cibum, imbrem in potum
 præcipitare. Audite veritatis simplicitatem. *Abbas Gregorius A-*
nachoreta narravit nobis dicens: Cum ex *Byzantio* descenderem, in-
 gressus sum nauim. Intrauit autem & *Scriba* quidam, cum uxore suâ,
 profecturus ad sanctam ciuitatem, orationis causâ. Erat autem *Nau-*
clerus religiosus valde, multumq; ieiunans. Cum ergo nauigaremus,
 scriba serui frustra consumebant aquam. Postquam verò in medium
 pelagus venimus, defecit nobis aqua, eramusq; in magnâ tristitia. Et
 erat miserabile spectaculum, videre mulieres & pueros, & infantes siti
 arecentes, & velut mortuos iacentes. Cum ergo dies tres in hac necessi-
 tate fuissemus, scriba ipse tribulationem non sustinens, educto gladio &
 nautas, & *Nauclerum* volebat occidere. Dicebat enim: hi sunt nostræ
 perditionis autores, quia non sumpserunt aquam ad sufficientiam. Ego
 autem orabam scribam dicens: noli hoc facere, sed magis deprecemur
 Dominum nostrum *IESVM* verum Deum, qui facit magna, & mi-

XV.
Ista. 55. r.

Pratum spi-
 rituale Mo-
 schi Eutra-
 ti cap. 174.

of mut

X 3

rabilia,

- rabilia, quorum non est numerus. Ecce enim & Nauclerus, ut videt, tertium hunc agit diem, ieiunio, & orationi vacans. Cumq; acquiescet scriba, quartâ die, circa sextam horam, surgens Nauclerus, clamavit voce magna, dicens: Gloria tibi, Christe Deus noster: ita ut omnes mirarentur in voce ipsius. Dixitq; nautis: submittite membranas. Et cum explicuissent eas, ecce nubes supra nauem veniens, tantum pluit aque, donec impleuerunt vasa, ad necessitudinem nostram. Erat autem miraculum grande & terribile, quod, velificante naue, nubes illa confugeretur nos, & extra nauem non plueret. Sic extra vellus olim ros non cecidit, ut appareret, destinato cecidisse. Impleta est igitur promissio illa: Effundam aquas super sitientem. Quod, si cui forte nubes non sufficit, audiat, tota maria dulcedinem induisse, ut seruis Dei in potum cederent. Anachoreta quidam erat in partibus Jordanis, nomine Theodorus Eunuchus. Hic necessitate quadam compulsus est constantinopolim pergere, ingressusq; est in nauim. Cum vero nauis diutius detineretur in pelago, defecit aqua, erantq; nauta, & vectores in magnâ anxietate & desperatione. Surgens autem Anachoreta & expandens in cœlum manus suas ad Deum, qui saluat de morte animas nostras, factâ oratione, signauit mare signo crucis, & ait nautis: Benedictus Dominus, haurite, quantum aque opus habetis. Impleueruntq; omnia vasa sua de mari aquâ dulci. Et omnes glorificauerunt Deum. Qui utique reduxit prodigium Moysis aquis Mara amaritudinem adimentis. Glorificantes autem Deum compellare se meritò potuerunt illis verbis: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris; & dicetis in die illa: Confitemini Domino, & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinventiones eius.

XVI.

Leon. Lef-
sius lib. 1. de
Prou. Num.
rat. 5.

Quid quòd Deus, ipsius naturæ ingenio, sicut pluit super iustos & iniustos, ita alicubi pijs pariter ac impijs prodigiosissimos fontes finit perennare, quibus sitim restinguant? Quippe insula cuidam Canarica, que FERRI dicitur, omni aqua dulci destituta subuenit diuina Providentia arboris cuiusdam presidio; cuius ea natura est, ut assidue, instar fontis, dulci humore stillet, qui hominibus & pecoribus ad potum sufficiat. Nimirum omnia vbique subsunt Deo; si vult, ex ipsis ignibus potest aquam producere, ex aquis ignes.

Quis querat in arbore Nectar?

Sed Deus ibi potest reperire. Sicut fit, apud Sinas, vbi ex arborum fo-

sum folijs vina dulcissima exprimuntur. Dummodo nos Deum timeamus, *Non est inopia timentibus eum.* Potest è maxilla, imo è dente fontem prolificere, vnde Samsones bibant ad fatietatem; imo & ad voluptatem. Nam & illa aqua, quæ, ad virgæ ictum, imo nutum, de petra, saxoque durissimo, profilijt, olei, & mellis dulcedinem præbuit gustantibus. Ita olim populum suum *constituit super excelsam terram, ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra oleumq; de saxo durissimo.* Nempe, qui in Nuptijs, ex aqua vinum optimum fecit, facere etiam potest, vt ipsa aqua mellis gustum adipifeatur. Cum filijs Belial, cum noctes diésque per græcantibus Apicijs, cum sagis & magis nocturnâ vecturâ in cellas alienas, & ad dolia non sua peregrinantibus, etiam vinum Creticum in absynthium vertatur, & sit *De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: vna eorum, vna fellis, & botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.* Amara enim conscientia, etiam ex Massico, aut Maronæo vino absynthiacum producit; vt etiam hîc cõgruat, quod de graphio Symposius Poëta dicit:

Alter a pars reuocat, quidquid pars altera fecit.

C A P V T X V I I I.

Aliunde desertis Dei seruis, etiam delicias apponi.

Non Christo tantum, in deserto, Angeli ministrant, sed etiam ipse Christus Angelis, hoc est, hominibus in deserto. more Angelorum, viuentibus. Paut enim quinq; panibus quinq; virorum millia; imò plura postea millia Eremitarum. Neq; tamen putandû est, eos, quos etiam miraculosè sustentat diuina prouidentia, aut solo pane hordeaceo, aut sine dulcissima iucunditate semper sustentari. Sicut Christus, præter panes, etiam pisces apposuit suis conuiuis, in deserto; ita subinde etiam alijs sanctis delicias fugientibus delicias facit. Docet enim Ferrariensis, ea, quæ à Deo fiunt, immediatè, perfectiora esse his, quæ fiunt à Deo, mediante natura. Sicut ergo olim manna omnem suauitatem saporis continebat,

Pf. 24. 14.

Iudic. 13. 19.

Deut. 32. 13.

Ioan. 2.

Deut. 32. 32.

Sympos. in
Ænigm.

I.

Ioan. 6. 11.